

Förbannelsen över Kongos naturtillgångar

En undersökning om sambandet
mellan demokrati och naturtillgångar i
demokratiska republiken Kongo

Najite Ukale
Caroline von Dardel

Abstract

Demokratiska republiken Kongos enorma naturtillgångar och det katastrofala läget landet idag befinner sig i demokratiskt förbryllar, och man undrar varför ett land med så stora möjligheter inte kan ta sig ur situationen de befinner sig i. Denna uppsats ämnar undersöka om det finns ett samband mellan stora naturtillgångar och svag demokratisk utveckling. Genom att applicera teorin om resursfällan på fallet Kongo ser vi vilka delar av det kongolesiska samhället som påverkas av naturtillgångarna och på vilket sätt detta sker. Vi klarlägger även på vilket sätt kvaliteten på de politiska institutionerna i landet interagerar med naturtillgångarna.

Vi använder oss av metoden processpåring för att ta reda på om det finns en orsak och verkan mellan de två variablerna.

Nyckelord: resursfällan, Kongo, demokrati, naturtillgångar

Antal ord: 8471

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte och frågeställning.....	1
1.2	Disposition.....	2
2	Material och metod	3
2.1	Processpåring.....	3
2.2	Definition av frågeställningen	4
2.3	Material.....	5
3	Teori	6
3.1	Teorin om resursfällan.....	6
3.1.1	Resursfällans koppling till statliga institutioner	7
4	Bakgrund	8
4.1	Det självständiga Kongo.....	8
5	Kongo i dagsläget	10
5.1	Kongos statsskick	10
5.1.1	Kongos demokratiska situation idag	11
6	Naturtillgångarnas påverkan på det kongolesiska samhället.....	12
6.1	Korruption	12
6.1.1	Korruption i Kongos gruvor	13
6.1.2	Information är makt.....	14
6.1.3	Rent-seeking	15
6.2	Ökade incitament till illegal verksamhet.....	15
6.3	Sänkta incitament till reform och förändring	17
6.4	Konflikter – fred bortom räckhåll?.....	18
7	Alternativa orsaksfaktorer.....	19
7.1	Etniska motsättningar	19
7.2	Bistånd.....	20
7.3	Kongos landyta.....	20

8	Diskussion	21
8.1	Ojämn fördelning av resurser	21
8.2	Statskapacitet.....	22
8.2.1	Kongos byråkrati	22
8.2.2	Kongos ledande institutioner	23
8.2.3	Befolkningens möjlighet till kontroll	23
8.3	Slutsats.....	24
9	Referenser	25

1 Inledning

Demokratiska Republiken Kongo är ett till ytan mycket stort land som breder ut sig över Afrikas mitt, strax under ekvatorn. Landet förfogar över enorma naturtillgångar. Genom demokratiska republiken Kongo flyter en av världens största floder, Kongofloden, med oerhörda möjligheter för utvinning av energi. Landet råar över det största regnskogsreservatet i hela världen och i landets södra och västra delar finns enorma kopparfyndigheter. I landet bryts det även stora mängder kobolt och diamanter. Det går även att finna andra viktiga mineraler i stora kvantiteter, bland annat zink, silver, guld och platina. Det finns gott om skog och marken är bördig tack vare flodsystemen och den vulkaniska jorden. Naturtillgångarna i demokratiska republiken Kongo verkar till synes obegränsade. Med sådana goda förutsättningar borde landets befolkning med enkelhet kunna försörja sig och även utnyttja resurserna för lönsam handel med omvärlden. Detta stämmer dock inte med verkligheten. Förenta Nationernas Human Development Index ger en skrämmande bild av dagsläget i demokratiska republiken Kongo, med placeringar ständigt i bottenskiktet. Bara under de senaste månaderna har det i Sverige rapporterats om de omänskliga förhållandena som delar av landets befolkning lever i. Våldtäkt har blivit ett allt vanligare vapen i krigsföring och endast hälften av befolkningen har tillgång till rent vatten. Amnesty International tog i sin rapport från 2008 upp en hel rad av brott mot mänskliga rättigheter, från barnsoldater till en icke-fungerande rättsväsende. Bara för några år sedan rasade inbördeskrig i landet och det är än idag mycket oroligt i delar av demokratiska republiken Kongo. Demokratiska republiken Kongo har stora möjligheter i sina oerhörda naturtillgångar men måste överbygga hinder som korruption, obefintlig infrastruktur och obarmhärtiga krigsherrar innan landet kan komma på fötter.

1.1 Syfte och frågeställning

Situationen i demokratiska republiken Kongo väcker många frågor. Hur kan ett land med så stor potential att försörja sin befolkning vara ett av världens fattigaste länder? Ett återkommande ämne när man läser om Kongo är hur landets stora naturtillgångar sällan, om inte aldrig, kommer befolkningen till nytta. Landet har de senaste århundradena sargats och utnyttjats av sina makthavare. Dragningskraften till demokratiska republiken Kongo har varit den ekonomiska vinning som kan göras på de tillgångar som finns i landet. Konflikter om naturtillgångarna fanns under kolonialtiden, de fanns under president Mobutus diktatur och de tär än idag på landet. Under dessa

omständigheter är det svårt att bygga upp en stabil demokratisk stat. Syftet med den här uppsatsen är att reda ut på vilket sätt stora naturtillgångar påverkar ett lands demokratiseringsprocess, i detta fall demokratiska Republiken Kongo. Kongo höll under 2006 det första demokratiska valet i landets historia och Joseph Kabila valdes till president, men fortfarande rankas demokratiska republiken Kongo idag av The Freedom House som ett icke-fritt land. Vi vill titta på hur stor roll naturtillgångarna har spelat för demokratiseringsprocessen i landet. Hade landet utan dessa tillgångar demokratiserats fortare? Sambandet mellan svag demokratisk utveckling och stora naturtillgångar faller under teorin the resource curse, på svenska resursfällan. Vi kommer i vår uppsats att ta hjälp av denna teori för att besvara vår frågeställning. Huvudfrågan i vår uppsats blir; *finns det ett samband mellan överflödiga naturtillgångar och låg demokratisk utveckling i Demokratiska Republiken Kongo?*

1.2 Disposition

Uppsatsen kommer att inledas med en redogörelse för den metod och det material vi använder oss av. Vi kommer sedan att presentera den teori som vi bygger vår frågeställning utifrån. Vår undersökning går sedan ut på att klarlägga de områden i den kongolesiska politiken där landets stora naturtillgångar har haft en påverkan för att se om stora naturtillgångar har ett samband med Kongos svag demokrati. Vi kommer i uppsatsen att benämna demokratiska republiken Kongo endast för Kongo.

2 Material och metod

Uppsatsen kommer att vara uppbyggd som en fallstudie där vi endast avser att undersöka Demokratiska Republiken Kongo. Fallstudien tillåter oss att få en ökad och mer koncentrerad kunskap om vårt forskningsområde, samt om den teori vi valt kan besvara vårt problem (Landman, 2007:90). Undersökningen är inriktad kvalitativt, då metoderna är bäst utformade för fallstudier (Lundquist, 1993:105). Vi vill beskriva, och få en förståelse för, situationen i Kongo. Vårt mål är att klargöra sammanhanget mellan landets naturtillgångar och dess demokratiska situation (ibid, 1993:104). Vi är medvetna om problematiken och de diskussioner som förs kring att fallstudier inte i samma utsträckning som mer kvantitativ forskning kan ge generella svar, som lätt kan appliceras på andra fall (Landman, 2007:93). Fallstudier är även ett tillvägagångssätt för att pröva teorier (Esaiasson m. fl, 2007:121). Teoriprovande forskning utmärker sig genom att sätta en eller flera teorier i fokus för att sedan pröva dessa på ett eller flera fall. Genom att vi exemplifierat teorin om resursfällan till den frågeställning vi vill besvara i uppsatsen kan vi ta reda på om teorin stämmer (ibid, 2007:42). Eftersom vi endast använder oss av ett fall valdes Kongo ut på grund av att landet verkade mest intressant i förhållande till vår teori. Kongo har de två faktorerna som vi tror har ett samband, och landet har även dessa i stor utsträckning - Kongo är väldigt odemokratiskt och har stora naturresurser.

Vidare kan vi heller inte utan djupare kunskap kategorisera landet som en mest-lika situation eller en minst-lika situation. Naturtillgångar är inte en given anledning till varför demokratin i Kongo inte fungerar men det är heller inte en förklaring som är orimlig eftersom de verkar påverka landets politiska och ekonomiska strukturer på ett betydande sätt (George, Bennet, 2005:121).

2.1 Processpåring

För att på ett så grundligt sätt som möjligt ta reda på om vår frågeställning och teori stämmer på fallet Kongo använder vi oss av en teknik som kallas processpåring, ett tillvägagångssätt som hjälper oss att kartlägga orsak och verkan. Processpåring är en metod som lämpar sig väl till fallstudier (Teorell, Svensson, 2007:247). Det är även ett effektivt verktyg att använda för att pröva teoriers hållbarhet (George, Bennet, 2005:207). Metoden prövar de kausala mekanismer som teorin om resursfällan förutsätter. Det

ger även möjlighet till att pröva andra alternativ till varför Kongo inte är en demokratisk stat, för att då stärka eller försvaga vår teori (Teorell, Svensson 2007:249). I uppsatsen utgår vi från att naturtillgångar är den avgörande faktorn för Kongos svaga demokrati, således blir naturtillgångar vår oberoende variabel och svag demokrati resultatet av det, den beroende variabeln (George, Bennet, 2005:206). Vikten ligger i en möjlighet att följa sambandet mellan de två variablerna. Problemen med processpårning är på samma gång det som gör metoden så effektiv när den lyckas. Det kan vara mycket svårt att avgöra vilken faktor som påverkar utfallet (ibid, 2005:207). Med denna metod går det att utesluta vissa alternativ som förklaring till den svaga demokratin och istället fastställa att andra alternativ har en betydande inverkan (ibid, 2005:222). Med hjälp av processpårning kan vi hitta variabler som med andra metoder inte kommit fram (ibid, 2005:223).

I vår uppsats kommer vi att använda oss av en mer generell variant av processpårning. Detta på grund av det utrymme och den tid vi har att lägga ner på detta arbete. Det gör även att uppsatsen kommer att läggas på en högre abstraktionsnivå (ibid, 2005:211). Vi vill ta reda på om Kongos naturtillgångar ger landet svag demokrati, men inte så ingående som att exempelvis titta på vad kobolt gör för en viss stad. Vi kommer att koppla ihop teorins förväntade händelseförlopp med verkligheten och se om det är så situationen ser ut i Kongo. Detta klarlägger om det finns ett samband mellan stora naturtillgångar och svag demokrati. Vi kommer även att föra en kort diskussion kring alternativa orsaker (Teorell, Svensson, 2007:249).

2.2 Definition av frågeställningen

För att göra vår undersökning lättare att följa, ge den en tydligare röd tråd och göra det enklare att se om vi i slutändan har besvarat vår frågeställning är det viktigt att frågeställningen blir tydligt definierad. För att klargöra sin undersökning ska man skilja på den teoretiska nivån, vår frågeställning, och på den operationella nivån där vi prövar vår frågeställning empiriskt (Esaiasson m. fl, 2007:20). Vår frågeställning är; finns det ett samband mellan överflödiga naturtillgångar och låg demokratisk utveckling i Demokratiska Republiken Kongo. Vi vill göra en teoretisk definition av överflödiga naturtillgångar och svag demokratisk utveckling (ibid, 2007:59). Ett överflöd av naturtillgångar definierar vi, i denna uppsats, som att landet har möjlighet att vara framträdande på en världsmarknad av en eller flera råvaror (www.freedomhouse.org). Vad vi menar med svag demokrati i denna uppsats är när det förekommer inskränkningar på yttrande- och tryckfrihet, när landet saknar ett fungerande rättsystem och när brott mot mänskliga rättigheter är vanligt förekommande (Grugel, 2002:19). Eftersom vår uppsats kommer att byggas upp kring metoden processpårning kommer fokus inte ligga på att undersöka huruvida Kongo är ett land med en svag demokrati eller inte, och om landet verkligen har naturtillgångar. Pudelns kärna i vår studie är istället att följa händelseförloppet mellan dessa två

variabler. Vi kommer inte att utveckla operationella indikatorer på dessa utan istället titta på de mellanliggande händelserna.

2.3 Material

Vi har endast använt oss av sekundära källor. Det befintliga material vi har hittat bör vara tillräckligt för denna typ av studie. De sekundärkällor som framförallt används i denna undersökning är vetenskapliga artiklar och böcker. Författarna och litteraturen vi valt att använda oss av behandlar ett ämne som varit väldigt omtalat och relevant allt sedan Kongo blev självständigt 1960, nämligen hur Kongos naturtillgångar påverkar landets demokratiska utveckling. Inriktningen sker på en allmän nivå där det viktiga är att identifiera hur situationen i dagsläget är uppbyggd genom att se närmre på de historiska händelserna. De artiklar och böcker vi använt oss av har bidragit med en helhetsbild som upplyst oss om Kongos situation och hur naturtillgångarna har haft en stor påverkan på landets demokratiska utveckling. Mycket av artiklarna fokuserar på vår teori kring resursfällan och har därav givit oss en överblick över ämnesområdet.

Utöver den information som vi kunnat tillhandahålla från böcker och artiklar har vi även använt oss av vetenskapliga rapporter från olika internationella stödorganisationer, inriktade på demokratisering, för att komplettera analysen av de empiriska resultaten från de ovan nämnda källorna.

3 Teori

Teorin vi kommer att använda oss av i uppsatsen kallas på engelska för the resource curse, på svenska översatt till resursfällan. Vi anser att teorin om resursfällan är en mycket passande teori för vår uppsats. Enligt teorin finns det ett samband mellan naturtillgångar och demokratinivå, och teorin stöder därigenom vår frågeställning. Teorin indikerar även vad som borde finnas med i händelseförloppet mellan de två variablerna. På så sätt kan vi genom processpåringarna ta reda på om teorin stämmer på fallet Kongo.

3.1 Teorin om resursfällan

Teorin om resursfällan är en relativt ny vinkling på hur naturtillgångar påverkar ett land, både politiskt och ekonomiskt. Skillnaden mellan litteraturen på ämnet före och efter 1980 är stor. Efter 1980-talet började forskare sammankoppla överflöd av naturtillgångar med låg demokratisk utveckling (Rosser, 2006:7). Det är omdiskuterat vilka sorters naturtillgångar man menar har denna påverkan, exempelvis mineraler, skog, mark eller olja (ibid, 2006:8). I vår uppsats kommer vi att fokusera på mineraler, då Kongos naturresurser till största del utgörs av just mineraler (www.cia.gov). Teorin om resursfällan beskriver konsekvenser som inte bara påverkar de politiska och demokratiska områdena, utan även de ekonomiska (Bulte, Damania, 2008:2-3). I vår uppsats kommer vi att fokusera på hur resursfällan påverkar de demokratiska instrumenten, institutioner, korrupktion, konflikter.

Teorin om resursfällan påverkar stater på flera olika sätt. Vad många ser som en av de allvarligaste effekterna av resursfällan är hur den påverkar ett lands institutioner och rättsystem. Enligt ekonomerna Tim Harford och Michael Klein kan resursfällan indirekt ta bort incitamenten och drivkraften bakom viktig utveckling i samhället (Harford, Klein, 2005:1). Vad som skiljer exempelvis naturresurser som mineraler från spannmål är att de kräver olika saker för att kunna framställas och komma ut på marknaden. Mineralerna behöver mindre arbetskraft och infrastruktur. De är också till mycket större utsträckning elitstyrda (ibid, 2005:2). Skadan av resursfällan blir att man åsidosätter viktiga demokratiska verktyg som infrastruktur och fungerade skattsystem (ibid, 2005:1). Mineraler och metaller beskrivs i en annan studie som de mest problemframkallande naturresurserna på grund av att de är värdefulla ute på marknaden. De är lättsålda och mer inbjudande till illegal verksamhet (Pettersson m. fl, 2004:3).

Vad som blir tydligt redan i början av vår undersökning är att denna teori är svår att applicera som allmänt giltig för alla länder med stora mängder naturtillgångar (Bulte, Damania, 2008:4). Det finns ett flertal länder som har lyckats kombinera naturrikedomar med en stabil demokrati och ekonomisk tillväxt. Norge, Australien och Kanada är tre exempel (Pettersson m. fl, 2004:3). Samtidigt finns det länder som Kongo, där utvecklingen inte gått lika bra (ibid, 2004:2). Målet med vår uppsats är som sagt inte att hitta en universal förklaring till naturtillgångarnas påverkan på demokratin i länder utan vi är specifikt intresserade för om teorin om resursfällan går att applicera på Kongo. Därför tycker vi att teorin fortfarande är intressant för vår uppsats.

3.1.1 Resursfällans koppling till statliga institutioner

I många studier kring resursfällan tas kombinationen mellan naturtillgångar och hur de statliga institutionerna ser ut upp. Problemen med ekonomin i ett land och svårigheterna med att exportera på ett sätt som lönar exportlandet skulle kunna övervinnas genom mer strukturerade institutioner (Hartford, Klein, 2005:1). I en studie från Stockholms Universitet på ämnet, beskrivs fenomenet med naturtillgångar som att det krävs vissa typer av dessa för att påverkar kvaliteten på institutionerna, genom korrupktion och konflikter (Pettersson m. fl, 2004:2). Det finns ett stort samband mellan teorin om resursfällan och hur landets statliga institutioner är uppbyggda (Andersen, Aslaksen, 2007:228). Som tidigare nämnts så kan naturtillgångar skapa incitament till att använda dessa på ett illegalt sätt. Det skulle för länder med stora naturtillgångar vara lättare att omvandla dessa råvaror till en ekonomisk tillgång för hela landet om de statliga institutionerna var pålitligare (Pettersson m. fl, 2004:3-4).

4 Bakgrund

I slutet av 1400-talet fann ett portugisiskt skepp Kongo, vilket var början på en femhundraårig europeisk intervention i centrala Afrika. (Afoaku, 2005:23). I många hundra år styrdes Kongo av Portugal fram till 1900-talet. Kung Leopold II tog makten över Kongo 1908, och det förblev en koloni som skilde sig markant från andra afrikanska kolonier. Landet styrdes från Bryssel snarare än av en guvernör på plats (ibid, 2005:24-25). Kungen insåg snabbt att Kongo var ett tacksamt land att exploatera då det fanns enorma naturtillgångar i landet. Han använde landets resurser i rent vinstsyfte och förde en mycket brutal politik där han delade ut licenser till olika europeiska företag och lät de exploatera råvarorna i landet (ibid, 2005:38). Landets befolkning behandlades mycket dåligt, exempelvis då kung Leopold II ansåg att de inte arbetade hårt nog skar han händerna av dem. Den internationella oppositionen fick höra om dessa hemska historier vilket resulterade i att de satte press på Belgien (ibid, 2005:29).

4.1 Det självständiga Kongo

1957 kom påtryckningar på Belgiska Kongo från internationella organ att ge landets invånare rösträtt. Påtryckningarna ledde till att befolkningen år 1959 beslöt sig, med det parti som idag kallas Abakopartiet i spetsen, att demonstrera vilket ledde till seger (Afoaku, 2005:49). Belgerna lovade befolkningen självständighet inom en snar framtid. Belgarna föreslog en fyraårig övergång till självständighet, men befolkningen vägrade att vänta vilket resulterade i att en konferens anordnades för att bestämma hur det hela skulle gå till. Belgiska Kongo blev en självständig nation sex månader senare och erkändes den 30 juni 1960 av FN (SIDA, 2007b:1). Det nyvalda parlamentet utsåg Joseph Kasavubu till president och Patrice Lumumba till premiärminister som i sin tur utsåg Joseph Mobutu till arméchef (Nevstad, 2009). Detta var början på nästa problem i landet. Kongo var inte tillräckligt förberett för självstyre och den nya statsbildningen kastades omedelbart ut i djup politisk kris. Det förekom ingen organiserad överlämning av regeringsfunktionerna och Kongo hade det därmed svårt att överta det administrativa ansvaret, mycket på grund av en avsaknad av utbildning hos majoriteten av befolkningen (Afoaku, 2005:52). Under de två första veckornas självständighet gjorde arméstyrkor landsomfattande myteri mot Lumumba, och provinserna Katanga och Sydkasai utropade sig som självständiga. Belgiska trupper anlände till landet på begäran av Lumumba för att avvärja rebelledaren Tshombe och hans män i Katanga. Lumumba

misslyckades i denna konflikt och presidenten Kasavubu avsatte honom (Afoaku, 2005:50). Mobutu tillfångatog Lumumba 1961, och överlämnade honom till Tshombe som fick honom avrättad (Nevstad, 2009). Kasavube utnämnde Tshombe år 1964 till premiärminister i och med att Katanga besegrades. Året därpå avsatte Mobutu både Kasavubu och Tshombe i en kupp och utnämnde sig själv till både president och premiärminister, vilket resulterade i en 32-årig diktatur (Afoaku, 2005:129). Oroligheterna spred sig bland folket och ett etniskt inbördeskrig bröt ut. I Kongo bestod befolkningen av mer än 200 olika folkgrupper men man talade oftast om hutuer och tutsier eftersom de etniska konflikterna främst kretsade kring dessa (www.globalis.se). Problematiken med de etniska konflikterna var ett resultat av självständighetsförklaringen, där det bestämdes att alla invånare inom gränserna oavsett etnicitet nu skulle betraktas som kongoleser. Ytterligare problem dök upp då denna författning inte respekterades och cirka 400'000 tutsier blev utvisade ur landet, vilket var början till de våldsamma protesterna och reaktionerna som härjar i landet än idag (Afoaku, 2005:136-137). Missnöjet med Mobutu-regimen växte och 1997 störtades diktatorn genom ett uppror lett av Laurent-Desiré Kabila, understödd av Rwanda och Uganda (Nevstad, 2009). Laurent-Desiré Kabila mördades 2001 vilket följdes av en övergångsperiod under ledning av sonen, Joseph Kabila Kabange. Det senaste demokratiska valet hölls 2006 men ledningen har svårt att uppfylla sina löften till folket (www.globalis.se).

Konflikten som pågår i landet än idag har kallats Afrikas världskrig men kongoleserna kallar konflikten för *det bortglömda kriget*. FN har bidragit med många olika fredsstyrkor och fredsavtal sedan Lusakaavtalet 1999 och i dagsläget är tusentals soldater stationerade i landet, vilket gör denna fredsoperation till den största i FN:s historia (ibid).

5 Kongo i dagsläget

Vi ska här börja reda ut om det finns ett samband mellan stora naturresurser i Kongo och att landet är så pass svagt demokratiskt. Vad vi redan i utgångsläget kan konstatera, är att Kongo inte är ett demokratiskt land. Denna situation kallar vi i uppsatsen för vårt utfall (Esaiasson m. fl, 2007:145). Den fortsatta analysen kommer att beskriva de händelser som kan sammanlänkas med Kongos situation idag så att vi kan besvara vår frågeställning om sambandet (George, Bennet, 2005:207).

Idag är intresset för naturtillgångar och jordens resurser mer aktuellt än någonsin. Parallellt med de globala diskussioner som förs kring hur vår jord ska räcka till för kommande generationer, förs en ständig kamp för att världens alla människor ska leva i demokratiska samhällen.

5.1 Kongos statsskick

En ny konstitution genomfördes under övergångsperioden i maj 2005 som senare godkändes av 84 procent av väljarna i en folkomröstning i december samma år med ett valdeltagande på över 70 procent. Den nya konstitutionen trädde i kraft följande år. Kongo är inte känt för att vara en valdemokrati så 2006 års president- och parlamentsval, det första riktigt demokratiska valet i landet på över 40 år, var därför en viktig och positiv vändpunkt men inte helt problemfri (Utrikesdepartementet, 2007).

Enligt den nya konstitutionen väljs en president ut för en mandatperiod på fem år, som kan förnyas en gång. Presidenten utser i sin tur en premiärminister från det ledande partiet eller koalitionen. Parlamentet består av två kammare, dels av nationalförsamlingen som består av 500 ledamöter som är folkvalda. Samt de 108 ledamöter i senaten som väljs av provinsparlamentet, för hela mandatperioden. Tidigare i år utökades antalet provinser i landet från elva till tjugosex och de har ett omfattande politiskt och ekonomiskt självstyre (NE, Holmertz, 2009).

Verkställande, lagstiftande och militära makten utövas av presidenten. Lagstiftaren har inte befogenhet att avsätta regeringen genom misstroendevotum. Rättsväsendet är bara nominellt självständigt - det vill säga att presidenten har makten att avsätta och tillsätta domare. Ordföranden är chefer för varsina kabinetter av ministrar. De nuvarande kabinetten, som utsågs i slutet av 2008, har 37 ministrar vardera (Eriksson, 2009)

Av de ungefär 247 registrerade politiska partierna har endast ett tiotal en bred representation. Efter parlamentsvalet år 2006 är 70 partier representerade i nationalförsamlingen. Ett stort antal av dessa partier är samlade i Alliansen för presidentmajoritet, som innehar regeringsmakten. I

april 2007 var MCL med Jean-Pierre Bemba det största oppositionspartiet och delar denna ställning med RDC i dagsläget (NE, Holmertz, 2009).

5.1.1 Kongos demokratiska situation idag

Som redan nämnts höll Kongo sitt första demokratiska val i landet 2006. Valet ansågs, av bland annat SIDA, ha gått relativt lugnt till, men föregicks av stora svårigheter med logistik och den politiska situationen i landet (SIDA, 2006). Valet har följts av fortsatta konflikter och spänningar mellan olika intressegrupper i landet. Inte sällan underblåst från andra stater (Svenska Freds, 2009:1). I dag är med som mest oroligt i de östra delarna av landet. Regeringsarmén strider där mot ett flertal olika rebellgrupper (Koblanck, 2009). I dagsläget befinner sig flera tusen av landets invånare på flykt undan stridigheter mellan regeringens trupper och rebeller från Rwanda (www.irinnews.org).

6 Naturtillgångarnas påverkan på det kongolesiska samhället

Efter att vi förklarat utfallet i vår undersökning vill vi nu gå vidare och reda ut de föreliggande orsakerna. Vi ska knyta an teorin om resursfällan till verkligheten och vårt fall Kongo. Vår teori har en uppfattning om hur saker och ting utvecklas, givet vissa förutsättningar, och vi ska utreda huruvida detta stämmer. För att kunna svara på vår frågeställning kommer undersökningen följa vissa frågor (Teorell, Svensson, 2007:248). Om det är så att teorin om resursfällan orsakar den låga demokratin i Kongo, vad kan vi då förvänta oss finna i det kongolesiska samhället? Enligt teorin om resursfällan så händer vissa saker i ett samhälle som har drabbats av resursfällan. Dessa ska vi ta upp för att undersöka om de går att återfinna i Kongo. Det vi gör är att med hjälp av processpåring hitta de mellanliggande variablerna som ska stämma överrens med teorin om resursfällan och verkligheten i Kongo.

6.1 Korruption

I detta avsnitt behandlar vi sambandet mellan korruption och naturtillgångar, en infallsvinkel som är lämplig med tanke på tidigare empiriskt arbete. Vi kommer att presentera en politisk-ekonomisk modell som fokuserar på effekterna av regeringens beslutsfattande angående den överflödiga resursanvändningen (Kolstad m. fl, 2008:3). Vår modell identifierar frånvaron av effektiva politiska incitament som den viktigaste faktorn för att vår teori och resursfällan ska överrensstämma.

Med korruption menar vi missbruk av makt- eller förtroendeställning för egen vinning, främst genom mottagande av mutor. Korruption är ett stort problem i Kongo på grund av att landet saknar tradition av lojalitet mot uppdragsgivare. Kongo är ett klassiskt exempel på det man brukar kalla illegitim skuld (NE, Arvidsson, 2009).

Korruption, både inom den statliga och privata sektorn, är inte unik för gruvindustrin, det är dock den mest omtalade i Kongo. Det är utbrett i hela landet och har varit en av de grundläggande orsakerna till landets katastrofala ekonomiska situation och varaktiga fattigdom under flera årtionden (Global Witness, 2006:14). Det har också varit en av de faktorer som bevarar de konflikter och hotar den bräckliga övergångsprocessen (SIDA, 2007b:2). Trots Kongos enorma tillgångar av många olika naturresurser inom landets gränser såsom olja, ädelstenar och andra mineraler, lider landet av fattigdom och bristande regim. Eftersom de offentliga intäkterna från försäljning av dessa medel har slösats bort genom

korruption och brist på regeringens ansvar inför medborgarna (Global Witness, 2006:14). Medborgare i de resursmässigt rika länderna kan inte heller hålla sina regeringar till svars, och se till att mineralerna används på ett rättvist och hållbart sätt, såvida de inte har fullständig information om hanteringen av dessa resurser - vilket de inte har (Kolstad m. fl, 2008:3). Politiker och militärer har med andra ord plundrat landets naturrikedomar och använt det för att berika sig på befolkningens bekostnad (Bannon, Collier, 2000). Korruptionen är den centrala faktorn när det gäller att förklara varför det i resursrika länderna går allt sämre när det gäller socioekonomisk utveckling, speciellt då det är tal om vinstmaximering (Kolstad m. fl, 2008:1). Presidenten försökte undanröja olika dokument från Global Witness hemsida. Dessa visade att han i sin position som offentlig tjänsteman använt sig av statliga oljeinkomster för att finansiera sin påkostade personliga livsstil. Det framgår av dessa handlingar att han använt kreditkort och betalat räkningar på 250,000 USD under två år främst i butiker i Paris, Monaco och Dubai (Global Witness, 2006:13).

6.1.1 Korruption i Kongos gruvor

Korruption är det enskilt största problemet som påverkar gruvindustrin, nästan alla olagliga handlingar och missbruk inom sektorn har sina rötter i korruption (Global Witness, 2006:14).

Nedanstående information gäller främst den industriella sektorn, där korruptionen är otroligt utbredd, särskilt i samband med avtalsförhandlingar. I den industriella sektorn sker korruption i varje skede av utvinningsprocessen. Både vid ingångspunkten i varje gruva där hantverksmässiga gruvarbetare gräver efter mineralerna, vid utförselstället från gruvorna, längs vägar, vid vägspärrar och vid gränsövergångar (ibid 2006:14). Ett förbryllande stort antal tjänstemän utnyttjar gruvarbetare, transportörer och handlare, och kräver belopp som sammanlagt utgör en stor summa pengar. De som arbetar inom denna sektor har inte mycket att säga till om. Deras förmåga att arbeta, att köpa och att sälja är beroende av att dessa mutor betalas. Denna typ av korruption har blivit så institutionaliserad att den inte längre ifrågasätts. Dessa mutor, vanligen kallade "par diem", lämnas ut i kontanter som tjänstemännen får ifrån olika statliga myndigheter. Inte sällan går pengarna rakt ner i deras fickor istället för att dessa betalningar behandlas som offentliga skatter som bidrar till att budgeten berör olika avdelningar inom regeringens utvecklingsprocesser. De tjänstemän som samlar in pengar på detta sätt är; Ministry of Mines, Police des Mines - en del av den nationella polisen som ansvarar för att det går rätt till i gruvor, OFIDA - den nationella tullmyndigheten, ANR - underrättelsetjänsten, samt de lokala traditionella hövdingarna och tjänstemän i EMAK - en organisation som ska företräda gruvarbetarna och värna om deras intressen (ibid, 2006:15). Dessutom, vid gränsen till Kasumbalesa, betalas mutor till tjänstemännen från Commerce extérieur, institutionen för utrikeshandel, och OCC, Office Congolais de contrôle. I vissa fall delar dessa avdelningar upp pengarna emellan sig och vid andra

tillfällen väljer de att behålla pengarna för sig själva (Bannon & Collier 2003:54). Tjänstemännen kan ibland kräva betalning i natura i stället för med kontanter. Ett tydligt exempel på detta, återgett av en gruvarbetare till en forskare från Sida. När han tidigare arbetade i gruvorna på Kisankara kunde polisen, Police des Mines, ibland kräva några påsar med mineraler. Han berättar även att han inte kunde vägra att ge polisen det de frågade efter, eftersom konsekvensen var att polisen arresterade gruvarbetarna och tvingade de betala dubbelt så mycket som påsarna beräknades att vara värda (SIDA, 2005:9). Som vi tidigare nämnt är militären också ett stort problem i landet. Många gruvarbetare rapporterar att soldater kommer till gruvorna för att kräva pengar. En annan gruvarbetare som arbetat i en gruva i Luisha år 2004 berättar för forskaren från Sida att militären kom till gruvområdet varje lördag och bad om 200 kongolesiska franc (4 SEK) per person. Om de var ovilliga eller inte kunde betala, tog soldaterna deras verktyg eller de mineraler som de hade grävt upp. I vissa fall misshandlades även gruvarbetarna (SIDA, 2005:9).

När Global Witness talade med tjänstemän från olika myndigheter i Kongo erkände dem att de inte samlar in skatter från gruvarbetarna. Om vi nu tolkar detta rätt så erkänner dem med andra ord till att det inte är skatt dem samlar in utan ohöljda mutor. Tjänstemännen medgav öppet att individer som arbetar för de olika myndigheterna samlar in de så kallade ”per diems” men rättfärdigade detta med att de hade mycket låga löner. Det finns en allmän acceptans om att korruptionen i landet är oundviklig. Biträdande chef för OFIDA i Kinshasa berättade för Global Witness att korruption finns överallt och att han inte var förvånad över att det var så utbredd med tanke på de låga lönerna. En polisman frågade Global Witness ifall det räknades som korruption även vid små mutor. Genom dessa uttalanden får man en klar bild över landets syn på korruption och hur pass utbredd den är (Global Witness 2006:16).

Sammanfattningsvis kan man konstatera att det finns ett klart samband mellan naturtillgångar i Kongo och den utbredda korruptionen. Att arbetskraften i landet är lågavlönad är en betydande orsak till den fortsatta exploateringen i landet.

6.1.2 Information är makt

Det finns absolut ett samband mellan bristen på befolkningens insyn och den utbredda korruptionen. Det kan bland annat leda till att det blir svårt att skapa incitament till att vara ärliga byråkrater och avtalspartners vilket i sin tur leder till att samarbeten och förtroenden upphör (Bulte, Damania, 2008:3). Handelsföretag är mycket måna om en fortsatt handel och går därmed med på att indirekt upprätthålla den omfattande korruptionen. Information är makt. Offentliga dokument är ett initiativ som behöver genomföras av regeringen i Kongo (Global Witness, 2006:16). Bland de offentliga handlingar som hålls öppna i landet finns det ett betydande utrymme för manipulation, och politiker kringgår gärna dokument gällande betalningen och beskattningen av naturtillgångarna (SIDA, 2005:16). De

offentliga dokumenten man finner, vilket inte är alltför många är otroligt förskönade och ibland till och med förfalskade (Global Witness, 2006:16).

6.1.3 Rent-seeking

Räntan på naturtillgångarna leder ofta till rent-seeking, på svenska räntesökande aktiviteter, och korruption. Rent-seeking är ett begrepp inom nationalekonomi där en individ, organisation eller firma försöker tjäna pengar genom att manipulera de ekonomiska eller juridiska förutsättningarna, istället för att göra det genom handel eller värdeskapande produktion (Bulte, Damania, 2008:3). De fysiska och ekonomiska egenskaperna hos en viss naturresurs, främst mineraler, kan avgöra i vilken utsträckning dess resursränta leder till rent-seeking och korruption (Bulte, Damania 2008:4). Att resursräntan kan leda till rent-seeking och korruption bekräftas av Adès och Di Tella som det hänvisas till i Bulte och Damantias artikel. De bygger upp en ekonometrisk modell för att förklara korruption, och upptäcker att andelen av den totala exporten av mineraler som redovisas är positivt relaterad till korruption i Kongo.

Rent-seeking och korruption hämmar ekonomisk utveckling genom att begränsa allmän levnadsstandard och ekonomisk tillväxt samt förvärta inkomstskillnader. Ekonomer föreslår att vinstmaximering och korruption har både ekonomiska och omfördelningseffekter (Bulte, Damania 2008:4). Korruption distribuerar välstånd till de som har kontroll över naturresurser, vilket innebär de som är högst upp i kedjan vi tidigare nämnt. Det som händer i Kongo är att när regeringen tenderar att fokusera på vinstmaximering, överförs oftast pengar från andra produktiva investeringar, till exempel hälsovård och utbildning. Detta leder till att befolkningen får lida, då det ständigt är en kamp om välmående i landet, samt att det inte kan gå framåt i den demokratiska utvecklingen då så många i landet saknar utbildning (Pendergast, 2007:41).

6.2 Ökade incitament till illegal verksamhet

Vi tog i samband med beskrivningen av teorin om resursfällan upp problematiken som kan uppstå då ett land har stora tillgångar till mineraler. Det finns skillnader mellan olika slagas naturtillgångar. De som skapar mest problem är mineralerna och metallerna (Pettersson, m. fl, 2004:3). Kongo är ett land som inte bara innehåller mängder av naturresurser, främst mineraler (www.cia.gov). Teorin om resursfällan förklarar dessa sorters naturtillgångar som problematiska för att de, till att börja med, är mycket eftertraktade på en större marknad. De är lätta att komma åt och kräver mindre avancerade lösningar för förvaring och frakt (Pettersson m. fl, 2004:3). Vad som vidare gör de attraktivare för illegal brytning är att de är lätta att kontrollera och kräver inte en allt för stor arbetskraft (Harford, Klein, 2005:3).

Vidare har vi tittat på hur det ser ut i Kongo för denna typ av illegal handel. En utav de största svårigheterna som Kongo möter på detta område är brytningen av mineralen coltan. Detta mineral ingår i den typ av mineraler som går under benämningen konfliktmineraler. Coltan i dess raffinerade form är en av huvudbeståndsdelarna vid tillverkning av elektroniska apparater som mobiltelefoner, och MP3-spelare (Prendergast, 2009). Kongo står för nästintill en tredjedel av världens totala tillgång av kobolt. Dessa tillgångar lockar till sig människor med illegala intentioner, inte bara från Kongo utan även från andra nationer ([www.news.bbc.co.uk 070611](http://www.news.bbc.co.uk/070611)). Mineralerna i Kongo stämmer in på det som teorin om resursfällan beskrev som dilemmat med vissa typer av naturtillgångar. De bryts och handlas med för att det finns en stor efterfrågan på den globala marknaden. Mineralerna är även lätthanterliga. För att få tag på mineralerna krävs ingen avancerad kunskap, de kräver inte heller några större utgifter för maskiner. Mineralen coltan kan man få tag på genom att bryta upp den regnskog där mineralen kan finnas, för att sedan rengöra den i närmsta vattendrag (Lalji, 2007). Många av mineralerna slutar i olika elektroniska apparater och det finns stora pengar att tjäna. Vad Kongo också har i större mängder är guld. Ytterligare ett mineral som kan locka till den illegala marknaden (Prendergast 2009). Kombinationen att mineralerna är så pass lättillgängliga och eftertraktade har skapat ett klimat byggt för konflikter, och den illegala handeln med dessa tillgångar är inte en ovanlig finansiering för rebeller i de mineralrika områdena (Lalji, 2007).

De smugglade mineralerna transporteras från östra Kongo genom grannländerna Rwanda, Uganda och Burundi. Detta på grund av att exportavgifterna i östra Kongo är mycket dyrare i jämförelse med sina grannar. De som exporterar dessa mineraler har ett starkt incitament att underrapportera mängden mineraler de behandlar, vilket är möjligt på grund av att mineralerna oftast smugglas över dåligt reglerade och korrupta gränser (Gouzou, 2005:11). Enligt det brittiska departementet för internationell utveckling, DFID, uppskattas smugglingen stå för 70 % av den faktiska handeln med tenn i landet. DFID rapporterar även att av de 2679 ton tenn som Rwanda exporterade under första halvåret 2008, så producerade Rwandas största gruva 30 ton (Departement of International Development, 2008). Mineraler transporteras via hamnar i Kenya och Tanzania, till främst Asien där multinationella företag behandlar och smälter dessa mineraler (Gouzou, 2005:11).

6.3 Sänkta incitament till reform och förändring

För att en demokrati ska fungera krävs en statsapparat som aktivt och kontinuerligt arbetar för att demokratin i landet ska fungera. Folket i landet ska ha ges möjligheten att rösta fram de personer som ska styra landet och ju mer demokratiskt ett land är desto större ansvar har de styrande politikerna för sina handlingar (Diamond, 1999:3). Vad som enligt teorin om resursfällan kan hända då ett land har stora naturtillgångar är att arbetet mot mer demokrati och utveckling för befolkningen kan komma i skymundan. Fokus hamnar istället på de vinster som kan göras genom handel med dessa resurser (Harford, Klein, 2005:1). Trots att detta resonemang ser ut att hålla i teorin är frågan om stora naturtillgångar ger sänkta incitament till reform och förändring en svår nöt att knäcka. Det är komplicerat att bevisa att det är naturtillgångarnas fel att så lite görs för demokratin i ett land eller en region. Vi väljer ändå att diskutera denna faktor med vetskapen om att ett svar på frågan kan vara svåruppnåeligt. Som exempel vill vi titta på landets infrastruktur, som vi anser vara en mycket viktig faktor för att ett land ska kunna fungera.

Vad vi redan diskuterat tidigare i uppsatsen är att det är mer lukrativt att handla med naturtillgångar som mineraler och ädelstenar än timmer och spannmål (Pettersson m. fl, 2004:3). Kongos viktigaste exportvaror utgörs av bland annat diamanter, guld, koppar och till viss del även trä (www.cia.gov). Vidare vet vi också att naturresurser som mineraler är lätta att få fram ur naturen och att transportera iväg (Lalji, 2007). Industrierna i Kongo består till största del av gruvor och behandling av de mineraler som bryts (www.cia.gov). Att dessa industrier utgör nästan hälften av landets GNP (World Bank Group) tyder på att de är av stor relevans för landet. Vad som också framgår av rapporter från omvärlden är att förtjänsterna som går att få ut av dessa tillgångar inte kommer befolkningen till godo (SIDA, 2007a). Vad som hindrar jordbruksproduktionen och liknande industri från att utvecklas är bland annat landets infrastruktur. Det är med stora svårigheter som det går att transportera varor genom landet, och i vissa fall går det inte alls (NE, Jönsson, 2009). Mer kraft måste läggas på att bygga ut infrastrukturen i landet (Enough Project, 090424). Det skulle gynna landets utveckling på flera olika sätt. Ett hinder, som med hjälp av en förbättrad infrastruktur skulle kunna övervinnas i alla fall till viss del, är landets storlek och svårigheterna med att ta sig från öst till väst (NE, Jönsson, 2009). Är anledningen att man ännu inte tagit tag i infrastrukturen att pengar ändå kan komma in i landet via handeln med mineralerna? På sätt och vis har mineralerna gjort det då Kina förra året investerade enorma summor pengar i landets infrastruktur i utbyte mot delägarskap i mineralgruvorna. Frågan omvärlden ställer sig är dock om Kongo ändå förlorar på samarbetet genom att de mister makt i den näringskälla som är deras viktigaste (Whewell, 080414).

6.4 Konflikter – fred bortom räckhåll?

Hamnar Kongos naturresurser i rätt händer kan det leda till en stark infrastruktur och internationellt inflytande men hamnar dem i fel händer kan det resultera i sociala oroligheter, kriser och krig, vilket är fallet i Kongo (Kavanagh, 2009). Med dagens ekonomiska förhållanden kan efterfrågan på vissa resurser vara mindre, men betydelsen av vem som kontrollerar naturresurser som mineraler och diamanter - och hur de kontrolleras - är otroligt relevant nu när trycket på dessa resurser minskar. I Kongo ligger problemet i att resultatet av detta är interna konflikter (Kavanagh, 2009).

Forskarna Paul Collier och Anke Hoeffler menar att länder vars välstånd till stor del är beroende av export av råvaror, en kategori som omfattar både jordbruksprodukter och naturtillgångar, lider till stor del av inbördeskrig eller liknande konflikter. För att förklara sambandet mellan naturtillgångar i Kongo och konflikter menar Collier och Hoeffler att konflikterna kan förklaras av girighet till följd av etniska eller politiska marginaliseringar (Collier, Hoeffler 2005:20)

Förekomsten av naturtillgångar kan vara ett incitament för stater och företag att delta i, eller främja, de civila konflikterna i landet. Exempelvis har upptrappningen av inbördeskriget i Kongo lett till att grannländer söker råvaror i Kongo (Humphreys, 2003:11). Lokala rebellgrupper, som stöds av Uganda och Rwanda får leveranser med mat, pengar och militär utrustning i utbyte mot resursrikedomar som smugglas ut ur landet. Rwanda gynnas även av att kriget fortgår. Som en aktör i kriget resulterar det i att plundringen av Kongos naturtillgångar ökar Rwandas export och produktion, vilket indikerar att Rwanda kan motsätta sig en eventuell fredlig lösning (Global Witness, 2006:17).

Naturtillgångar kan vara ett sätt att finansiera uppror som har inletts av andra skäl, framförallt för rebellgrupperna. Deras organisation bygger till stor del på att de lyckas finansiera sin verksamhet. Detta resulterar i att de kan bekosta sig vapen och även befästa området de ockuperar. Man kan med andra ord säga att naturtillgångar snarare är en bidragande faktor till den fortsatta konflikten än roten av konflikten i vårt fall (Lassi, 2003:23). Det finns en hel del fallstudier med övertygande förklaringar till att det finns ett samband mellan naturresurser och inbördeskrig (Lassi, 2003:12)

Expertgruppen vid FN:s säkerhetsråd menar att kriget i Kongo är en förutsättning för den illegala handeln, och att många tjänar stora pengar på att kriget inte avslutas. De menar även att alla stridande parter i kriget på något sätt drar fördel av att kriget fortgår. Kongolesiska folket är dock de som går lidande ut ur konflikterna (SIDA, 2005:23). Avslutningsvis kan man säga att sambandet mellan konflikter i landet och naturtillgångarna bottnar i att konflikternas rötter härstammar från andra faktorer men att naturtillgångarna i landet hjälper kriget att fortgå.

7 Alternativa orsaksfaktorer

Stridigheter fortsätter i olika delar av Kongo och försvårar demokratiseringen av landet. Det är en konflikt som inte kan lösas i en handvändning, och kräver att gamla stridsyxor läggs ner. Problematiken innefattar korruption och kriminell verksamhet men konflikter härstammar även från andra faktorer. Vi har valt att titta på alternativ till varför demokratin i landet är svag. De är etnisk splittring, internationella bistånd och landets stora yta.

7.1 Etniska motsättningar

I regioner med en bakgrund av stridigheter förekommer det oftast ett direkt hat mellan olika etniska grupper. Så är fallet i Kongo. Med etnicitet menar vi en speciell folkgrupp som känner en viss samhörighet (NE, Lindholm Schulz, 2009). Kongo karakteriseras idag av att det finns så många olika etniska grupper och det verkar svårt att skapa en stat där medborgarna känner gemenskap. Det uppseendeväckande i konflikterna mellan hutuer och tutsier är att grupperna är mycket lika varandra. De har bosatt sig i samma område, de talar samma språk och delar samma tro. Det som skiljer dem åt är att under Belgiernas tid så utnämndes tutsierna att tillhöra en högre klass. Så länge dessa grupper väljer att fokusera på denna skillnad ser denna gemenskap ut att vara svår att uppnå (Furubrant, Karlsson, 2008).

Utmaningen för demokratin i landet är att förena etniska grupper och därigenom förhindra att våldet mellan dessa grupper fortskrider. Konflikter bland etniska grupper hindrar utvecklingen av det civila samhället. Demokrati kräver politisk stabilitet för att blomstra, vilket kan uppnås genom ett upphörande av fientligheter mellan de stridande grupperna (www.projectplace.com).

Den 17 juli 2003 invigdes en ny maktfördelningspolitik i Kongo, men striderna och dödande fortsätter. Varje år sedan dess har det förekommit civila massakrer i den östra delen av Kongo på grund av etniska konflikter (Furubrant, Karlsson, 2008). Det krig som naturresurserna i Kongo finansierar är främst inbördeskonflikterna mellan de olika etniska grupperna i landet. Slutligen kan man påstå att etnicitet är en av drivkrafterna bakom landets dåliga skick.

7.2 Bistånd

Naturresurser och utländskt bistånd har en gemensam egenskap: de kan disponeras av korrumperade politiker utan att behöva tillgripa impopulära, och i regel mer lönsamma, åtgärder såsom beskattning. Bistånd från utlandet har en tendens i Kongos historia att ta bort trycket på reformer, vilket har lett till att regeringen eliminerar behovet av en välfungerande statsförvaltning. Biståndet har även tidigare skapat ett moral hazard problem, vilket resulterar i att regeringen kan spendera pengar utan en fast budget. Genom bistånd har det skapats incitament för mindre demokrati, mer korruption och våldsammare konflikter. Biståndet har inte fördelats och använts av Kongos miljontals invånare utan av tjänstemän som inte ansvarar inför någon (Harford, Klein 2005:2-3).

De fakta som presenterats ovan talar sitt tydliga språk - de stora mängder pengar Kongo erhållit i bistånd från omvärlden har gjort mer skada än nytta.

7.3 Kongos landyta

Kongo är till ytan lika stort som Västeuropa och saknar praktiskt taget vägar. Det mesta av nödhjälpen måste fraktas ut med flyg till stora kostnader. Hälsovård och undervisning har försvagats och på många platser i landet har det upphört. Tillgången till rent vatten och fungerande sanitet är mycket dålig. Det är svårt att styra ett land med Kongos stora yta från en instans i landet. Kongos yta tillsammans med en icke-fungerande infrastruktur leder till att en utveckling av Kongos demokrati inte ser alltför ljus ut (SIDA, 2008).

8 Diskussion

Naturtillgångarna i Kongo har påverkat landet på olika sätt. Vi har nu utefter teorin om resursfällan tagit upp några av de områdena där naturtillgångarna har haft en påtaglig inverkan. Vad vi också har konstaterat är att typen av naturresurser spelar en stor roll. Beklagligt nog för Kongo verkar landet till största del endast få ta del av de negativa effekter som dessa rikedomar kan bidra med. Som vi nämnt är det svårt att isolera naturtillgångarna som den enda eller största faktorn som påverkat landets demokratiska situation. Vad som gjort Kongo till ett så intressant fall är just de stora kontrasterna, enorma tillgångar men så gränslöst fattigt. Har det då något samband? Vad som gjort fallet komplicerat är att Kongo har utsatts för alla möjliga hinder för att kunna bygga upp en stabil demokrati, allt från landets storlek till att styras av ledare med tveksamma visioner. De saker vi valt att titta på är sådant som kan påverka hur demokratiskt ett land tillåts vara. Områdena är också utpekande av vår teori som tecken på att det kan finnas en ”förbannelse” över regionen. De områden vi undersökt är illegal verksamhet i samband med mineraler, korruption, konflikter och vi har även fört en diskussion kring hur naturresurserna förlamar regeringens handlingskraft att utveckla andra delar av landet.

Vår frågeställning var om det i Kongos fall finns ett samband mellan landets stora naturtillgångar och den låga demokratin. Vad vi så här långt har fastställt är att naturtillgångarna absolut inte går att utesluta från hur situationen i Kongo har utvecklats. Från Belgiens kolonisering till dagens rebeller och utländska företag så har naturtillgångarna spelat roll. Har dessa resurser då påverkat den låga demokratin, är de orsaken till att Kongo är ett av världens just nu största katastrofområden? De områden vi undersökt där naturresurser har haft en betydande inverkan skulle vi vilja säga i sin tur ha påverkat de demokratiska förutsättningarna i landet.

8.1 Ojämn fördelning av resurser

Stora mängder naturresurser lockar till sig människor på grund av de stora pengarna som kan tjänas på dem. I en perfekt värld skulle dessa pengar kunna användas till att bygga upp Kongo och motverka fattigdom och svält, men korruptionen försvårar för pengarna att hamna rätt och illegal verksamhet skapar oro och bidrar ytterligare till att pengarna inte fördelas till de behövande. Orättvisa förhållanden går att spåra överallt i landet (Antropologerna, 2003:9). I samband med maktskiftet 1997, när Motubu försvann ur landet i exil då motståndare till presidenten lyckats inta

huvudstaden, startade också en mycket svår tid för befolkningen i Kongo med krig och konflikt i landet (www.globalis.se). Detta ledde till att det redan sargade landet fick ytterligare problem att försörja sin befolkning (Antropologerna, 2003:8). Korruptionen och de illegala verksamheter som pågår i landet kanske kan hjälpa till att förklara vart alla pengar från de värdefulla mineralerna tar vägen. Grannlandet Uganda har under åren rapporterat om diamant exporter från Uganda av väsentliga storlekar och detta trots att landet inte besitter några större diamantförråd (Global Policy Forum, 011122). Uträkningar har även gjorts kring hur mycket rebellgrupperna i landet tjänar på den illegala handeln, 2008 steg beloppet väl över 100 miljoner USD (Enough Project 090424). Att de inkomster som landet har är så dåligt fördelade lägger inte en bra grund för demokratibygget i Kongo. Att brott och korruption får förekomma utan större konsekvenser skickar signaler till samhället att det är tillåtet. Det tar också bort den tillit en stat behöver hos sin befolkning för att kunna utvecklas (Diamond, 1999:92).

8.2 Statskapacitet

För att ett land ska fungera demokratiskt är det många faktorer som måste stämma överrens. Landets befolkning måste ha rätt att opponera sig mot den styrande makten, valmöjligheten att ställa upp i politiska val, och rättigheten att få rösta fram den politiska makten (Diamond, 1999:8). Vad som varit återkommande under vår undersökning av Kongo har varit statens roll i landet. Det som framgått är en bild av staten som ett organ utan möjlighet att kontrollera landet. Kongo är ett relativt nytt land, med självständighet från sin kolonialmakt i endast 50 år. De var också endast tre år sedan de lyckades genomföra sitt första demokratiska val. För en så pass ny nation finns det många hinder på vägen till en konsoliderad demokrati. Kongo måste bygga upp ett demokratiskt system som passar utifrån deras förhållanden (Diamond, 1999:93). Vad som gör situationen mer komplicerad är de stora naturtillgångarna. Detta på grund av de förutsättningar som resurserna skapar i kombination av en svag demokratisk stat. Många forskare på området teorin om resursfällan påpekar just detta samband. För att ett land ska klara av att hantera stora naturtillgångar krävs en viss kvalitet på staten (Pettersson m. fl, 2004:2).

8.2.1 Kongos byråkrati

Demokratiforskaren Larry Diamond sätter i sin bok "Developing Democracy" (1999) upp tre typer av politiska institutioner som enligt honom måste fungera för att demokratin i ett land ska kunna slå rot. Den första av de tre är statens byråkratiska funktion, där några forskare trycker på vikten av en ekonomisk utveckling (Diamond, 1999:93). För att kunna få en välfungerande byråkrati krävs att staten investerar i humankapital,

tjänstemännen inom staten måste vara utbildade och ha en förståelse för hur arbetet ska ske. Förutom de ovan nämnda problem som stora naturtillgångar kan orsaka så måste staten i Kongo lära sig hantera situationer som handel och avtal på internationell nivå. Marknaden ska kunna styras på ett balanserat sätt och skatter måste planeras (Diamond, 1999:94). På detta område kan man säga att de stora naturtillgångarna påverkar på så sätt att ju större och värdefulla de är desto viktigare och svårare blir uppgiften att förvalta dessa (Andersen, Aslaksen, 2007:230).

8.2.2 Kongos ledande institutioner

Vad en demokrati vidare behöver enligt Diamond är institutioner för hur landet ska ledas (Diamond, 1999:96). Politiska partier kan vara kopplade till frågor om miljö och naturtillgångar men vi tror att det finns större faktorer som påverkar förekomsten och utvecklingen av politiska partier i Kongo än stora naturresurser. Förutom partier behövs det också en lagstiftande församling. Även här krävs det en expertis, en kunskap om hur arbetet för en sådan församling ska skötas. Här uppstår mycket lätt problem för en stat som är i början av den demokratiska utvecklingen (ibid, 1999:98). Om det som i Kongos fall, funnits en utbredd korruption under lång tid försvårar detta situationen ytterligare.

Vilket sorts politiskt system ett land ska ha är också ett viktigt val. Ett land måste kunna utforma ett system som tillsäter de olika posterna inom politiken, och på ett demokratiskt sätt låta befolkningen vara en del av den processen (ibid, 1999:99). Tittar man på forskning kring resursfällan och dess inverkan på ekonomi och politik så säger vissa forskare att länder med presidentiellt styre lider mer av resursfällans effekter än vad parlamentariskt styrda länder gör (Andersen, Aslaksen, 2007:228). Forskarna menar också att ett land med parlamentariskt styre i större utsträckning motverkar politisk korruption (ibid, 2007:230). Kongo har under hela sin tid som självständigt land varit styrt av en president. I detta fall skulle man då kunna säga att naturresurserna har haft en inverkan, eftersom effekterna av dem kan förvärras genom presidentiellt styre (ibid, 2007:234) och till detta ska då läggas den ständiga kopplingen med statskapaciteten oavsett politiskt system. Finns det i landet inga stabila institutioner blir de negativa effekterna av naturtillgångarna större (ibid, 2007:233).

8.2.3 Befolkningens möjlighet till kontroll

Till sist vill Diamond ta upp vikten av ett horisontellt förtroende för staten. Det ska finnas ett rättssystem som för befolkningens räkning kan kontrollera sig själva och andra institutioner (Diamond, 1999:111). Återigen är korruption den stora boven i Kongo. Detta system inte fungera i Kongo då korruption är så pass vanligt förekommande i landet.

8.3 Slutsats

Syftet med uppsatsen var att ta reda på om det finns ett samband mellan Kongos stora naturtillgångar och den låga demokratin i landet. De slutsatser vi kan dra efter att ha studerat vilka effekter naturtillgångarna har på det kongolesiska samhället är att de har påverkat situationen i Kongo noterbart. Vad som också går att säga med säkerhet är att naturtillgångarna skulle inte ha en lika negativ effekt på landet om det inte vore för den instabila regeringsapparaten som leder landet. Ett samband tycks finnas mellan naturtillgångarna och demokratinivån, och bedrövligt nog för Kongo verkar tillgångarna ha skänkt landet mer sorg än glädje. Med det är i kombination med en del andra faktorer som landet har hamnat i det katastrofläge det befinner sig i idag. Ett land som är ett av de farligaste att befinna sig i som kvinna eller barn och där mineralerna på ett eller annat sätt verkar penetrera den demokratiska sfär vissa försöker skapa.

9 Referenser

- Afoaku, Osita G, 2005. *Explaining the failure of democracy in the democratic republic of Congo – Autocracy and the dissent in an Ambivalent world*. New York: The Edwin Mellen Press.
- Amnesty International, 2008, ”Democratic Republic of the Congo – Amnesty International Report 2008”,
<http://www.amnesty.org/en/region/democratic-republic-congo/report-2008-090524>
- Andersen, Jorgen Juel – Aslaksen, Silje, 2008. “Constitutions and the resource curse”, *Journal of Development Economics*, no. 87, pp. 227-246
- Antropologföreningen, 2003, “Landanalys på Demokratiska republiken kongo med avseende på mänskliga rättigheter och det civila samhället”,
www.diakonia.se/documents/public/IN_FOCUS/Congo-Kinshasa_DRK/Country_analysis_Congo2003_se.pdf090524
- Arvidsson, Ulf, 2009, ”Korruption, Nationalencyklopedin”,
<http://www.ne.se/ludwig.lub.lu.se/lang/korruption-090524>
- Bannon, Ian – Collier, Paul, 2003, Natural Resource and Violent Conflict – options and actions,
<http://books.google.com/books?hl=sv&lr=&id=034PFZRJwvIC&oi=fnd&pg=PR9&dq=natural+resources+civil+war&ots=eRpHN2ysy2&sig=PyfYocdjmLkiSuJja9QExp6tSto#PPR3,M1-090524>
- BBC news, 2007, “Democratic Republic Congo reviews60 mining deals”,
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/6739999.stm-090524>
- Bulte, Erwin – Damania, Richard, 2008. “Resource for Sale: Corruption, Democracy and the Natural Resource Curse”, *The B.E Journal of Economic Analysis & Policy*, vo. 8, no.1, pp. 1-28
- CIA-The World FactBook, 2009, ”Congo, the Democratic Republic of the”,
<http://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/cg.html-090524>
- Collier, Paul – Hoeffler, Anke, 2005, “Resource rent, governance and conflict”,
<http://jcr.sagepub.com/cgi/reprint/49/4/625-090524>
- Collier, Paul – Hoeffler Anke, 2000, ”Greed and Grievance in Civil War”,
http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=630727-090524
- Department for International Development, 2008,
<http://www2.dfid.gov.uk/countries/africa/congo.asp-090524>
- Diamond, Larry, 1999, *Developing Democracy – Towards Consolidation*. Baltimore: Johns Hopkins
- Enough Project, 2009, “A Comprehensive Approach to Congo’s Conflict Minerals – Strategy Paper”,
<http://www.enoughproject.org/publications/comprehensive-approach-conflict-minerals-strategy-paper#2-090524>

- Eriksson, Marie, 2009, "Kongo-Kinshasa",
http://www.diakonia.se/sa/node.asp?node=294_090524
- Esaiasson, Peter – Gilljam, Mikael – Oscarsson, Henrik – Wängnerud, Lena,
 2007. *Metodpraktikan – konsten att studera samhälle, individ och
 marknad*. Vällingby: Norstedts Juridik
- Freedom House, 2008, "Congo, the Democratic Republic of (Kinshasa)",
http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=22&year=2008&country=7525_090524
- Furubrant, Kerstin – Karlsson, Lena, "Kongo-Kinshasa fördjupning",
http://www.sakerhetspolitik.se/templates/Level2Page___548.aspx_090524
- George, Alexander L – Bennett, Andrew, 2005. *Case Studies and Theory
 Development in social science*. Massachusetts: Belfer Center for Science
 and International Affairs
- Globalis, 2006, "Den Demokratiska Republiken Kongo",
http://www.globalis.se/Konflikter/Den-demokratiske-Republiken-Kongo_090524
- Global Policy Forum, 2001, "Kampala Diamond Exports Triple says UN Congo
 Report",
http://www.globalpolicy.org/security/issues/diamond/2001/1122uganda.htm_090524
- Global Witness, 2006, "Digging in Corruption",
http://www.globalwitness.org/media_library_detail.php/154/en/digging_in_corruption_090524
- Gouzou, Jérôme, 2008, "Kongo väljer väg",
http://www.newsdesk.se/view/pressrelease/40748_090524
- Grugel, Jean, 2002, *Democratization – a critical introduction*. New York:
 Palgrave Macmillan
- Harford, Tim – Klein, Michael, 2005. "Aid and the Resource Curse", *Public
 Policy for the Private Sector*, pp.1-4
- Holmertz, Gert, 2009. "Statskick och Politik, Nationalencyklopedin",
http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/lang/kongo/228841/228836_090524
- Human Development Reports, 2008, "Statistical Update Congo",
http://hdrstats.undp.org/2008/countries/country_fact_sheets/cty_fs_COD.html_090524
- Humphreys, 2003, "Economics and violent conflict",
http://www.preventconflict.org/portal/economics/Essay.pdf_090524
- Irin News, 2009, "Democratic Republic of Congo: Thousands of civilians trapped
 in east as clashes resume",
http://www.irinnews.org/Report.aspx?ReportId=84093_090524
- Jönsson, Anders, 2009, "Näringsliv, nationalencyklopedin",
http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/lang/kongo/228841/228829_090524
- Kavanagh, Michael J, 2009, "War still rages on in corners of Eastern Congo",
 Collier, http://worldfocus.org/blog/2009/03/26/war-still-rages-on-in-corners-of-eastern-congo/4656/_090524
- Koblanck, Anna, 2009, "Nyväckt hopp om fred i östra Kongo, Dagens Nyheter",
http://www.dn.se/nyheter/varlden/nyvackt-hopp-om-fred-i-ostra-kongo-1.792830_090524
- Kolstad, Ivar – Soreide, Tina – Williams, Aled, 2008, "Corruption in natural
 resource management – an introduction",

- <http://www.cmi.no/publications/file/?2936=corruption-in-natural-resource-management-an-090524>
- Lalji, Nadira, 2007, "The Resources Curse Revived: Conflict and Coltan in the Congo",
<http://www.globalpolicy.org/security/natures/minerals/2008/coltanrevised.htm-090524>
- Landman, Todd, 2008. *Issues and Methods in Comparative Politics*. New York: Routledge
- Lassi, Madelene, 2004, "Krigets Kongo – en studie av beroende",
<http://epubl.luth.se/1404-5508/2004/130/LTU-SHU-EX-04130-SE.pdf-090524>
- Lindholm Schultz, Helena, 2009, "Etnicitet, nationalencyklopedin"
<http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/lang/etnicitet-090524>
- Lundquist, Lennart, 2007. *Det vetenskapliga studiet av politik*. Lund: Studentlitteratur
- Nevstad, Camilla, 2009, "Kongo, Demokratiska Republiken",
<http://www.regeringen.se/sb/d/2574/a/75205-090524>
- Pendergast, Shannon Marie 2007, "Corruption and the curse of natural resources",
<https://dspace.library.uvic.ca:8443/bitstream/1828/281/1/Resource%20Curse%20Edited%20Draft%20December%202018.pdf-090524>
- Pettersson, Jan – Boschini, Anne D – Roine, Jesper, 2005. A Resource curse or not: A question of appropriability in Three Empirical Studies on Development: Democracy, the Resource Curse and Aid. Valdemarsvik: Akademitryck
- Prendergast, John, 2009, "Can you hear Congo now? Cell phones, Conflict minerals, and the worst sexual violence in the world",
<http://www.enoughproject.org/publications/can-you-hear-congo-now-cell-phones-conflict-minerals-and-worst-sexual-violence-world-090524>
- Projectplace, "Kongo – demokratiska republiken",
<http://www.projectplace.se/Kunskapsplatsen/Folj-projektet/Kongo-DRK/-090524>
- Rosser, Andrew, 2006. *The Political Economy of the Resource Curse: A Literature Survey*. England: Institute of Development Studies.
- SIDA, 2005, "Att bekämpa korrupktion",
<http://sida.se/sida/jsp/sida.jsp?d=118&a=3421&searchWords=kongo%20korrupktion-090524>
- SIDA, 2006, "Spänt läge inför andra valomgången i demokratiska republiken Kongo",
<http://www.sida.se/sida/jsp/sida.jsp?d=519&a=25072&searchWords=kongo%20valet-090524>
- SIDAa, 2007, "Varför ger SIDA stöd till Demokratiska republiken Kongo?",
<http://www.sida.se/sida/jsp/sida.jsp?d=1346-090524>
- SIDAa, 2007, "Demokratiska Republiken Kongo",
<http://sida.se/sida/jsp/sida.jsp?d=118&a=3014&searchWords=kongo-090524>
- SIDA, 2008, "Vad gör Sida i Demokratiska Republiken Kongo",
<http://209.85.129.132/search?q=cache:GkoiU4H5qqEJ:www.sida.se/sida/jsp/sida.jsp%3Fd%3D1346%26a%3D24666+Kongo+yta&cd=8&hl=sv&ct=clnk&gl=se-090524>

- Svenska freds och skiljedomsföreningen, 2009, ”Konflikt analys – demokratiska republiken Kongo”,
www.svenskafreds.se/konflikthantering/faktablad/demokratiskarepublikenkongo.pdf 090524
- Teorell, Jan – Svensson, Torsten, 2007. *Att fråga och att svara - samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Liber
- Utrikesdepartementet, 2008, ”Männskliga rättigheter i Demokratiska Republiken 2007”,
http://www.manskligarattigheter.gov.se/dynamaster/file_archive/080317/ef9d5c66364a5b3c762f80c737398bc9/DRKongo.pdf 090524
- Whewell, Tim, 2008, ”China to seal 9bnDR Congo deal”,
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/programmes/newssnight/7343060.stm> 090524
- World Bank Group, 2008, ”Data Profile”, <http://ddp-ext.worldbank.org/ext/ddpreports/ViewSharedReport?CF=&REPORTID=9147&REQUESTTYPE=VIEWADVANCED> 090524